

bistand, eller sagens omkostninger skønnes at blive ekstraordinært store, jf. bekendtgørelsens § 5.

Omvendt indeholder bekendtgørelsens § 6, stk. 2, en bestemmelse om, at fri proces ikke kan meddeles, hvis omkostningerne ved sagen skønnes at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag.

Endelig indeholder bekendtgørelsens § 7 en bestemmelse om, at hvis ansøgningen er indgivet af flere, skal der tages hensyn til, om ansøgerne i fællesskab er i stand til at bære de omkostninger, der er forbundet med sagen. Det samme gælder, selv om ansøgningen kun er indgivet af en enkelt, når sagens udfald har betydning for flere.

4.1.2. Som nævnt er det en betingelse for at få fri proces, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. Efter retsplejelovens § 330, stk. 3, kan justitsministeren fastsætte regler om, hvornår dette er tilfældet. Reglerne fremgår nu af bekendtgørelse nr. 1116 af 18. november 2004 om fri proces.

Bortset fra sager, som kan indbringes for et klagenævn, jf. herom nedenfor, indeholder bekendtgørelsen alene en generel bestemmelse om, at der skal foretages en samlet vurdering af sagsgenstandens størrelse og art, omkostningerne ved sagen og udsigten til, at sagen kan vindes, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1. Det nærmere indhold af betingelsen om rimelig grund til at føre proces fremgår derfor navnlig af administrativ praksis.

I tilknytning til den udtrykkelige regel om sager, som kan indbringes for et klagenævn, jf. herom nedenfor, opereres i administrativ praksis med et tilsvarende princip om, at muligheden for administrativ klage indgår i vurderingen af, om der på nuværende tidspunkt – dvs. før den administrative klageadgang er udnyttet – er rimelig grund til at føre proces.

Sagens *art* indgår i vurderingen på den måde, at der i visse sagstyper som udgangspunkt ikke gives fri proces.

Erhvervsdrivende får som udgangspunkt ikke fri proces til erhvervsmæssige sager. Dette skyldes, at de sociale hensyn, der ligger til grund for reglerne om fri proces, kun ganske undtagelsesvis gør sig gældende i sager om erhvervsmæssige forhold. Efter praksis kan der dog i særlige tilfælde gives fri proces til sager, der udspringer af mindre, selvstændig erhvervsvirksomhed, hvis sagen må anses for usædvanlig i forhold til virksomhedens normale drift. Der lægges endvidere vægt på, om ansøgeren må anses for at have et afgørende behov for bistand i form af fri proces.

På linje med erhvervsvirksomhed behandles spekulation, dvs. det forhold, at man løber en vis – som regel betydelig – økonomisk risiko for at opnå en eks-

traordinær økonomisk gevinst i forbindelse med erhvervelse af for eksempel værdipapirer, valuta eller anparter. Almindelig opsparing i for eksempel aktier og obligationer, hvor formålet i første række er at bevare midlerne på en sikker måde, vil normalt ikke være omfattet af spekulationsbegrebet. Når en person alene for at opnå en ekstraordinær økonomisk gevinst har kastet sig ud i risikofyldte økonomiske dispositioner, gives der ikke fri proces. Hvis den pågældende har ladet sig narre af en »smart« markedsføring til at foretage dispositioner, hvis karakter han eller hun ikke forstår, vil der dog kunne gives fri proces, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Det samme gælder, hvis sagen efter en konkret vurdering må anses for at være velfærdstruende for ansøgeren.

Der gives ikke fri proces til inkassosager, hverken til sagsøgeren eller sagsøgte. For sagsøgtes vedkommende følger dette allerede af kravet om udsigt til at få medhold, jf. nedenfor. For sagsøgerens vedkommende begrundes den manglende adgang til fri proces traditionelt med, at der ikke er nogen procesrisiko (dvs. sagsøgeren er sikker på at vinde).

Der gives som hovedregel ikke fri proces til injuriersager. Der kan dog gives fri proces, hvis en fredsel eller ærekrænkelse af en vis grovhed er udbredt gennem et massemedium eller i øvrigt til en videre kreds.

Der gives ikke fri proces til sager, der udspringer af et strafbart forhold, som ansøgeren er dømt for at have begået, medmindre det krav, som er rejst mod ansøgeren, er åbenbart urimeligt. Den manglende adgang til fri proces begrundes traditionelt med, at kravet mod ansøgeren er en forventelig følge af det strafbare forhold. Der vil typisk være tale om erstatningskrav for forsætlig vold eller brandstiftelse, men det kan også være erstatningskrav for uagtsomme overtrædelser af færdselsloven.

Sagsgenstandens *størrelse* indgår i vurderingen på den måde, at der som hovedregel ikke gives fri proces til sagsøgeren i sager med en økonomisk værdi på under ca. 3.000 kr.

Omkostningerne ved sagen indgår alene i vurderingen i kraft af reglen i bekendtgørelsens § 6, stk. 2, om, at fri proces ikke kan meddeles, hvis omkostningerne ved sagen skønnes at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag, jf. pkt. 4.1.1 ovenfor. Efter gældende praksis afslås fri proces således for eksempel ikke med den begrundelse, at omkostningerne ved sagen vil være uforholdsmæssigt store.

Udsigten til, at sagen kan vindes, er hovedkriteriet for, hvornår en person har rimelig grund til at føre proces i retsplejelovens forstand. Når de nævnte undtagne sagstyper (erhvervsager mv.), bagatelsager og sa-